

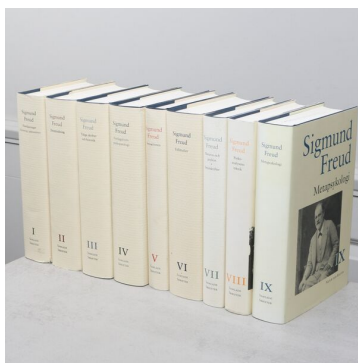
Sprida information löser inte problem - Freuds kritik

“If the knowledge of the unconscious were as important to the patient as the inexperienced psychoanalyst believes the cure would be effected if the patient attended lectures or read books on the subject.” (Freud, 1909)

“But these measures have just as much influence on the symptoms of nervous complaints as the distribution of menus has on hunger during a famine. The comparison is useful even beyond its original application, as the imparting of the unconscious to the patient regularly has the result of sharpening his conflict and of exaggerating his complaints.” (Freud, 1909)

Sigmund Freud kritiserar sina kollegor för deras tro att upplysning, diagnos, fakta och information hjälper patienterna att lösa sina problem. Freuds kritik blir dessutom en skarp kritik mot upplysning och information för att lösa politiska problem.

Freud är inte negativ mot fakta och information. Det behövs precis som vi behöver verktyg för att bygga. Han kritiserar snarare tron på att spridande av fakta och information skulle lösa problem. Att sprida information utan en omvandlingsprocess kan förvärra problemen, enligt honom. Citaten från Freuds kritik är insprängda här i texten.

Ifall vetenskapen om det onda räckte för att bota elände skulle folk kunna gå på

föreläsningar eller läsa en informativ bok. Men sådana åtgärder har lika stor politisk betydelse som att dela ut menyer eller recept under en svält, enligt Freud.

Att överföra information till politiker och medborgare om hotet kring klimat eller krig kan, enligt Freuds kritik, dessutom leda till att aktivister övergår från att genomföra lösningar till att istället protestera och klaga. Fakta och information får i så fall funktionen av flykt från genomförandet av förändring.

“It is easy to refer it to ignorance. It is a conception long since combated, based on a most superficial judgment, that the patient suffers from a lack of knowledge and when this ignorance is removed through enlightenment (...) he must become well. It is not this lack of knowledge in itself that is the pathogenic motive, but the determination of this ignorance by inner resistances which first called forth this ignorance and still supports it. The task of the therapy lies in the combating of these resistances.”
(Freud, 1909)

Det är vanligt att skylla världens problem på okunskap. Skulle vi bara nå fram med rätt information kommer det att bli bra. Att politiker, medborgare och beslutsfattare lider av brist på kunskap är en felaktig analys. Rasism och homofobi tas inte bort genom att sprida fakta. Klimatet räddas inte av att informera om problemen.

Det är inte okunnighet som är det sjuka i samhället. Problemet är motstånd mot att genomföra förändring. Fokus behöver vara på processen att övervinna oviljan till långvarig organisatorisk kamp. Bland aktivister finns motstånd mot att praktiskt bearbeta det onda i våra samhällen, det behövs en lång process att bearbeta detta motstånd. Icke våld är uthållig träning i att ingripa mot lydnaden till sjuka institutioner. Lydnaden har dock ett kraftfullt immunförsvar så tillfrisknandet kräver tid och mycket arbete.

“But as the psychoanalysis cannot dispense with such information it dictates that it should be imparted only after the two following conditions have been fulfilled. First, after the patient has through preparation, himself come into the surrounding of his repression; and secondly, after

he has become so attached to the physician (transference) that his feeling toward the latter would make the newer flight impossible.

Only through the fulfillment of these conditions does it become possible to recognize and master the resistances which have led to repression and ignorance. Hence a psychoanalytical procedure assumes from the beginning a longer contact with the patient". (Freud, 1909)

Samhällsförvandling genomförs när vi tillsammans går igenom en omfattande förberedelse för förändring. Det krävs träning, samtal och bearbetning. Bearbetningen innebär ett ständigt ingripande i det onda. Att faktiskt ingripa hör ihop med analys, förberedelse och träning. Det ena kommer inte före det andra.

Kamp är överföring från destruktiva vanor, rutiner och resurser till rättvisa, jämlika och demokratiska ordningar. Det kräver kamp med känslor mer än att veta vad som är problemet. Maktordningar lever vidare med hjälp av känslor. Känslor producerar dragkraft som drar oss in i lydnad.

För att bryta detta krävs en överföring av gravitationskraft. Att lämna destruktiv dragkraft och låta oss dras med i friskare dragkraft kallar Freud överföring. Överföring tar tid och kräver uthållighet.

Samhällsomvandling är alltså en överföring så vi dras med av en konstruktiv ordning. Samhällsförändring är att byta gravitation.

"It is therefore not enough that the physician should know some of the results of psychoanalysis, but he must also be well versed in its technique if he wishes to guide his medical actions by psychoanalytic viewpoints. This technique can not yet be learned from books and to acquire it through one's self requires great sacrifices of time, effort and success. Like other medical techniques it is best learned from those who have already mastered it. It is therefore certainly not a matter of indifference for the criticism of the case on which I base my remarks, that I do not know nor have I ever heard the name of the physician who is supposed to have given such advice." (Freud, 1909)

Att dela fakta och vetenskap om problemet, kan alltså få funktionen av flykt. Att veta var problemet ligger ersätter i så fall genomförande av förändring. Teknikerna för samhällsomvandling kan inte läras ut via information och böcker. Samhällsomvandling kräver långvarig träning i demokrati, jämlikhet, ickevåld samt i att faktiskt ingripa i det destruktiva, i förtryck och våld.

Per Herngren

15 juli 2022, version 0.1.3

Referens

Sigmund Freud, "Chapter 11: Concerning "Wild" Psychoanalysis", *Selected Papers on Hysteria and Other Psychoneuroses*, NY: The Journal of nervous and mental disease publishing company, 1909.

Texter om information

Blackbox skyddar mot information

Information skapar inte befrielse - Deleuze och blivande revolution

Deleuze och Guattari

Informera mot förtryck har inte någon befriande effekt, enligt Gilles Deleuze. Information om orättvisor skapar inte befrielse. Befrielse kräver motstånd.

Motstånd är, enligt Deleuze, blivande. Blivande olydnad. Blivande befrielse. Blivande jämlik. Blivande omsorg. Blivande rättvis fördelning av makt och resurser. Blivande revolution.

Blivande ska inte begripas instrumentellt. Det är inte så att ett medel kommer först och senare uppnås målet. Det är inte ett medel mot ett mål. Blivande är snarare när målet blir medel. Målet och medlet förenas i ett blivande. Mål och medel är intrasslade. Mål och medel blir ett.

Genomföra utan att bli genomförd

Blivande är inte att bli färdig. Blivande blir inte avklarat och slutfört. Mål och medel blir del av varandra i en pågående process.

Det här innebär inte att vi aldrig kan lämna saker bakom oss. Vissa former av maktordningar, och visa former av våld och förtryck, kan vara överspelade. Livegendom är avskaffat på många platser men istället växer kanske andra former av slaveri fram. Homosexualitet klassas inte längre som sjukdom men andra former av homofobi kan uppstå.

Demokrati är en revolution som alltid behöver demokratisera sina metoder och färdigheter. Att genomföra målet innebär inte att medlet är överspelat. Jaha, så nu är vi en demokrati, då behöver vår grupp väl inte längre träna eller finslipa de demokratiska metoderna!? Demokrati som mål och medel behöver ständigt demokratiseras. Demokrati skapar i så fall ett myller av demokratiska metoder som återigen skapar demokrati. Demokrati är demokratisering.

Befrielse blir det vi börjar med

Blivande revolution är när revolution blir medel. Vi släpper därmed föreställningen om före revolutionen och efter revolutionen. Istället för att skjuta byggandet av en annan ordning på framtiden så startar vi med revolutionen. Revolutionen blir startpunkten. Jämlikhet är en revolutionär metod för att skapa jämlikhet och jämlika ordningar. Jämlika samhällen tränger undan ojämlika samhällen. Innovativt skiftar revolution system. Som en ständig pågående process. Revolution blir på så sätt motsatsen mot maktövertagande och kupper.

Blivandet undviker att göra målet eller revolutionen till slutpunkt. Befrielse

startar med befrielse och så fortsätter den med befrielse. Den fortsätter uppfinna, bygga, tränga undan, ersätta. Befrielse avslutas aldrig.

Befrielse pulserar

Befrielse är inget som individuella organisationer eller personer utför själva. Befrielse blir i Deleuzes filosofi att skapa pulser och resonanser. När våra handlingar återkommer regelbundet uppstår pulser. Ifall dessa pulser fortsätter kan resonanser med andra pulser uppstå. En befrielse kommer i resonans med andra befrielser. Resonans bygger ömsesidig förstärkning. Politik är att skapa resonanser, resonanser som bygger ömsesidig förstärkning.

Pulser och resonans bryter sig ur fixeringen vid event, den stora aktionen, tidsbegränsade kampanjer och projekt. Politik är återkommandet. Det ständiga återkommandet, skulle Nietzsche säga.

Befrielse avviker

Blivande är riktning utan att målet pekas ut därborta. Målet är snarare hur vi riktar oss.

Riktandet är inte spikrakt. Befrielse är avvikelse. När målet blir medlet avviker vi från det bestämda. Befrielse växer åt alla möjliga håll. Befrielse är mycel som svamprötter och rhizome som vitsippor. Skapande av värde genererar rotnölar. Nölar bryter det raka och linjära. Rotnölar skickar iväg oss i nya riktningar.

Deleuze kritiserar tron på information

Låt oss för en stund lämna Deleuzes blivande befrielse och läsa hans kritik mot information. Det är en kritik mot tron på informationens möjligheter att skapa befrielse:

”Let’s say that is what information is, the controlled system of the order-words used in a given society. What does the work of art have to do with it? Let’s not talk about works of art, but let’s at least say that there is counter-information. In Hitler’s time, the Jews arriving from Germany who were the first to tell us about the concentration camps were performing counter-information. We must realize that counter-information was never enough to do anything.

No counter-information ever bothered Hitler. Except in one case. What case? This is what's important. Counter-information only becomes really effective when it is — and it is by nature — or becomes an act of resistance. An act of resistance is not information or counter-information. Counter-information is only effective when it becomes an act of resistance.

What relationship is there between the work of art and communication? None at all. A work of art is not an instrument of communication. A work of art has nothing to do with communication. A work of art does not contain the least bit of information.”(1)

Lämna ineffektiviteten och bli skapande

Deleuzes filosofi visar ineffektiviteten i: Politik som överför budskap, fakta, information, åsikter eller insikter. Han kritiserar kommunikation i betydelsen överföra budskap. Istället för att överföra information blir det möjligt för texter att skapa samverkan. Samtal och texter kommer genom skapandet till liv.

Politik som säger emot. Som säger Nej. Som protesterar mot något. Fokusera istället på att skapa och återskapa.

Politik som uttalar sig i olika frågor. Uttalanden och namninsamlingar blir slöseri med tid. Dela istället misstag, erfarenheter, färdigheter, samt metoder för att träna och uppfinna. Då bidrar man med verktyg för att bygga bättre samhällen.

Befriande politik är en skapande verksamhet, enligt Deleuze. Ett skapande som gör motstånd genom att bryta sig ur, ta plats, tränga undan och ersätta. Detta byggande av befrielse sprids när andra imiterar, tränar, vidareutvecklar och uppfinner.

Per Herngren

9 november 2017, uppdaterad 2 september 2020, version 0.3

Fotnot

(1) Gilles Deleuze, Two Regimes of Madness Texts and interviews 1975-1996, Semiotext(e), 2006, p 322.

Revolution hos Deleuze & Guattari - bilaga

When Foucault admires Kant for posing the problem of philosophy in relation not to the eternal but to the Now, he means that the object of philosophy is not to contemplate the eternal or to reflect history but to diagnose our actual becomings: a becoming-revolutionary that, according to Kant himself, is

not the same thing as the past, present, or future of revolutions. A becoming-democratic that is not the same as what States of law are, or even a becoming-Greek that is not the same as what the Greeks were. The diagnosis of becomings

in every passing present is what Nietzsche assigned to the philosopher as physician, "physician of civilization," or inventor of new immanent modes of existence. Eternal philosophy, but also the history of philosophy, gives way to a becoming-philosophical. (Gilles Deleuze & Felix Guattari, 1994, p 112-113.)

What matters is not the supposed distinction between utopian and scientific socialism but the different types of utopia, one of them being revolution. In utopia (as in philosophy) there is always the risk of a restoration, and sometimes a proud affirmation, of transcendence, so that we need to distinguish between authoritarian utopias, or utopias of transcendence, and immanent, revolutionary, libertarian utopias. 12 But to say that revolution is itself utopia of immanence is not to say that it is a dream, something that is not realized or that is only

realized by betraying itself. On the contrary, it is to posit revolution as plane of immanence, infinite movement and absolute survey, but to the extent that these features connect up with what is real here and now in the struggle against capitalism, relaunching new struggles whenever the earlier one is betrayed. (Gilles Deleuze & Felix Guattari, 1994, p 100)

Utopia is not a good concept because even when opposed to History it is still subject to it and lodged within it as an ideal or motivation. But becoming is the concept itself. It is born in History, and falls back into it, but is not of it. In itself it has neither beginning nor end but only a milieu. It is thus more geographical than historical. Such are revolutions and societies of friends, societies of resistance, because to create is to resist: pure becomings, pure events on a plane of immanence. (Gilles Deleuze & Felix Guattari, 1994, p 110.)

Referens

Gilles Deleuze, *Two Regimes of Madness* Texts and interviews 1975-1996, Semiotext(e), 2006.

Gilles Deleuze, Félix Guattari, *A Thousand Plateaus Capitalism and Schizophrenia*, Continuum, 2007, first published 1980.

Gilles Deleuze & Felix Guattari, *What Is Philosophy?*, Columbia University Press, New York, 1994, original 1991.

Gilles Deleuze, *Difference and repetition*, Columbia University press, 1994, original 1968.

Per Herngrens [texter om Deleuze](#).

Skydda organisationen från flöden av information och kommunikation - blackboxing

I folkrörelser, arbetsgrupper och motståndsgupper riskerar informationsteknologi att förlama arbetet. Detta händer när information stockar sig och skapar fördämningar, vad som kallas information-overload. Dessa flöden av information kan komma från andra organisationer eller uppstå inom den egna organisationen.

En motståndsgrupp behöver organisera sig så att den skyddar organisationen från att översköljas av information och kommunikation. Sådana skydd kallas i systemteori för [blackboxing](#). Att blackboxa innebär att en grupp inte överöser andra grupper med information. Samt att den skyddar sig från andra grupper som tenderar att dränka gruppen med information. Men även inom gruppen behövs blackboxing. Det kan finnas deltagare som frestas att belasta gruppen med information vilket skapar trötthet och tröghet.

Eliminera behovet av kommunikation

Vi ska inte använda informationsteknologi för att underlätta kommunikationen, menar organisationsforskaren Lars Groth. Han vänder upp och ner på hur aktivister och organisatörer gärna vill se på informationsteknologi. Den ska inte göra kommunikationsflödet lättare och effektivare. Istället ska teknologin användas för att eliminera behovet av kommunikation.

Informationsteknologi kan automatisera rutinärenden så att onödig kommunikation undviks. Rutiner och vanor skyddar både organisationen och medvetandet från information. Vanor och rutiner blir olika former av blackboxing.

Som med skrift på papper är nyare informationsteknologi effektivt för att arkivera information. Informationen hålls på så sätt dold samtidigt som den blir tillgänglig när den behövs. Det Lars Groth kallar *information sharing* handlar om tillgänglighet inte om ständig överföring av information.

Belasta inte minnet

Svarta lådan skyddar mot information

När informationsteknologi används för blackboxing möjliggörs komplexa organisationer. En komplex organisation är en organisation som inte är centralstyrd eller detaljplanerad. Komplexa organisationer skapar en sorts okontrollerad dans som har möjlighet att bli stabilare, effektivare och mer kreativ än detaljplanering. Den komplexa dansen kan med tiden stabilisera sig

själv. Förändring och stabilitet växer fram ur motstånd och följsamhet i dansen.

Komplex blir i så fall motsatsen till komplicerad. Centralstyrning blir trögt och komplicerat. Komplex blir mer dynamiskt och hållbart.

Den komplexa oförutsägbara dansen kan bara uppstå ifall informationsteknologi gör att man slipper belasta minnet. Och ifall den hjälper oss att undvika tidsödande kommunikation. Informationsteknologi möjliggör att informationen processas utanför det mänskliga medvetandet. Utan detta bortfösande av information riskerar en organisation fastna i flaskhalsar. Sådan tröghet uppstår när styrelser, ledare och organisatörer försöker kontrollera alltför mycket information.

Informationsteknologi är alltså en möjlighet att slippa information. Att slippa minnas.

Information skapar dumhet och dödar engagemang

Undersökningen *Too much information-age* gjord av Jack Santos på Burton Group visar att IT används för att bombardera organisationer med information.

I rapporten hävdar nästan hälften av IT-ledarna att de överöses med för mycket information. Var femte ledare förstår inte värdet av den information de tar emot. Jack Santos menar att informationsöverbelastning hindrar förmågan att tänka strategiskt och fokusera på grundläggande frågor.

Överösningen av information leder till dåligt beslutsfattande och oförmåga att förstå sammanhang. Även vanliga sociala färdigheter kan kollapsa. Samarbete och gemenskap övergår i ensamhet och stress.

Hur undviker organisationer information?

Här är några tekniker för att blackboxa och undvika information. De har använts i plogbills- och ickevåldsgupper för att göra beslutsmöten narrativa och skapande istället för detaljbeslutande.

- **Använd inte stormöten** för sammanträden och beslut. Stormöten

tenderar att skapa [funktionell dumhet](#). Använd istället små arbetsgrupper. En arbetsgrupp kan ha öppen inbjudan ifall det är någon utanför arbetsgruppen som är engagerad i någon beslutsfråga. Med öppen inbjudan kan en arbetsgrupp alltså ha gäster från koordineringsgruppen eller från den övriga organisationen på ett beslutsmöte.

- **Informera inte i storgrupp.** Använd istället anslagstavla, blogg eller hemsida. När flera ickevåldsgrupper och plogbillsgrupper samarbetat har grupperna använt korridorer och väggar eftersom anslagstavlor inte räcker till. Även bloggar kan användas för att publicera beslut och protokoll. En arbetsgrupp kan publicera protokoll, inbjudningar och förslag på själva bloggen. Det öppnar upp för att andra grupper kan använda kommentars-funktionen för att ge synpunkter och förslag till just den arbetsgruppen.
- **Delegera bort** frågor från koordineringsgruppen eller styrelsen förutom principfrågor, gränsdragningar och konflikter mellan arbetsgrupper. I organisationer där en styrelse planerar, genomför och driver själva verksamheten förvandlar styrelsen till en flaskhals. Detta sliter ut styrelsemedlemmar och drar undan engagemang från resten av organisationen.
- **Delegera ännu mer.** Även i arbetsgrupper kan detaljinformation överbelasta och trötta ut. Använd sammanträden för berättelser och reflektion hellre än detaljbeslut och information. Delegera detaljbeslut till mikrogrupper inom arbetsgruppen, exempelvis till två-personers-grupper eller enskilda.
- **Ta bort många beslutsfrågor från möten.** En arbetsgrupp kan använda mejl eller samarbetsverktyg på internet för rutinemässiga och enkla beslut. Fysiska möten kan i så fall ägnas åt innovationer, kreativa konflikter, omsorg och djupare reflektion.
- **Länkar istället för informationsöverflöd.** Undvik att lägga in all information i mejlet för ett utstick, lägg istället in länkar med tydliga rubriker.
- **Fokusera.** Med ovanstående tekniker kan man minska antalet frågor under möten och få tid med djupare reflektioner.
- **Använd möten för visioner, uppfinnande och kritiska reflektioner.** När en grupp träffas: experimentera, träna, filosofera. En metod från plogbillsgrupper är att högläsa från poesi, litteratur och

filosofi som har någon koppling till arbetet. Efter högläsningen har gruppen en kort tystnad. Sedan reflektion i runda. Efter rundan är reflektionen fri. Att införa litteratur, teater och poesi i en arbetsgrupp leder till att samtalen inte fastnar på en stagnerande mellannivå. Litteratur kan göra möten både mer personliga och mer abstrakt filosofiska, mer konkreta och mer teoretiska.

Dessa och liknande metoder kan hjälpa en organisation att gå över från informationsprocessande till narrativ reflektion, från tröghet till innovativ finslipning och förnyelse.

Övergången från fokus på information till fokus på berättande och lyssnande har möjlighet att revolutionera organisationer och arbetsplatser. Att berätta berättelser om erfarenheter, misstag och experimenterande skapar en pågående revolution. Det sätter igång ringar på vattnet istället för att dränera engagemang.

Per Herngren

1 november 2008, uppdaterad augusti 2020, version 0.3.3

Referens

Lars Groth, Future Organizational Design. The Scope for the IT-based Enterprise, recenserad av Pasi Pyöriä i *Acta Sociologia: volume 45*, 2002, s 242-243.

"För mycket information dödar din produktivitet", *IDG News* 2008-01-07.

Per Herngren, "[Samtidsslaveri hindrar politisk förändring](#)", 2013.

Per Herngren, *Civil olydnad - en dialog*, Lindelöws förlag, 1999.

Per Herngren, Otto von Busch, *Mode & motstånd Dialoger om befrielse och civil olydnad, imitation och politik*, Korpen, 2016.

Om [ickelinjär teori](#).

Om [systemteori](#).

Om [rekursiv teori](#).

Om [singularitet](#).

Om [funktionell dumhet](#).

Om [centralstyrning](#).

Om [vetenskap och teori kring konflikthantering](#)

Opium för aktivister

Jag undersöker här hur aktivism ibland förvandlas till en lugnande medicin som passiviserar aktivister och gör dem beroende.

Informationsmissbruk

Symptom: Missbrukaren känner behov att informera och bli informerad. Man fyller gärna sina vänners 'inkorg' med fakta och information om vad som sker i rörelsen eller i världen. Vänner görs därför gärna medberoende.

Informationsmissbrukaren upplever att information har en magisk kraft som gör världen, regeringen eller individen bättre.

Behandling: Ursäkta dig och gå iväg när folk prackar på dig information vid föredrag eller vid kaffebordet. Använd filter i din email. Skicka inte information vidare även om den känns frestande viktig.

Information dränerar aktioner på kreativ kraft. Ifall du är organisatör, skicka inte ut information, ange istället en länk eller hänvisa till ett arkiv. Viss information som datum, plats och klockslag kan vara nödvändigt, det går inte att vara informations-absolutist.

Informationsmissbrukaren kan träna sig berätta berättelser istället för att informera. Berättelser och politiska aktioner kan hamna i resonans och stärker då varandra. Berättelser blir ofta ett effektivt skydd mot informationsmissbruk.

Förtrycksmissbruk

Symptom: Negativ information är en farligare variant av informationsdrogen. 'Förtryck'-missbrukaren vill inte gärna acceptera att hen är missbrukare. Missbrukaren känner behov av att informera andra, och själv bli informerad, om förtryck, våld, övergrepp, krig och missförhållanden. 'Förtryck'-missbrukaren får stimulans av att tänka på motståndaren och låta dennes handlingar fylla ens tankar. Man blir mer stimulerad av motståndarens ondska än av att försöka leva lösningen.

En variant är att utvinna stimulans ur skvaller om enskilda personers misstag eller övergrepp.

'Förtryck'-missbrukaren gör gärna andra medberoende genom att pracka på dem historier och skvaller om missförhållanden och elände.

Behandling: Fokusera på att bygga istället för att vara emot. Utveckla innovativa lösningar istället för att bara [säga nej](#) till det som fungerar dåligt. Träng undan det negativa genom att försöka leva det samhälle man vill ha.

Föredragsmissbruk

Symptom: Föredragsmissbrukare söker aha-upplevelser och nya insikter. Föredragsmissbrukaren utvinner kraft och tillfredsställelse av att förvandlas till åhörare, åskådare och publik. I USA kallas föredragsmissbrukare för seminar junkie.

Föredrag genererar olika former av stimulans som gör att den stillasittande åhöraren utvinner kraft och en känsla av engagemang. Föredrag blir då magisk fetischism. Effekten avtar snabbt så man söker snart nya föredrag.

Behandling: Undvik föredrag där det inte ges möjlighet till aktiva samtal i smågrupper. Diskutera, konspirera och organisera är bra behandlingar mot föredragsmissbruk.

Per Herngren

2010-10-19, version 0.1.2

Stormöten som funktionell dumhet

Är stormöten så populära just för att de drar in organisationen i [funktionell dumhet](#)? Attraherar stormöten för att de tränger undan och ersätter organisationens syfte?

Stormöten skapar olika dynamiker som har en benägenhet att ersätta genomförande. Stormöten blir i så fall effektiva som flykt från förverkligande. Stormöten är en bland flera förklaringar till hur grupper och [organisationer](#) dras in i funktionell dumhet.

Funktionell dumhet

[Funktionell dumhet](#) tenderar att uppstå när en organisation eller grupp utvinner mer kraft och energi av att inte genomföra vad den är till för än av att genomföra det. Icke genomförande får en funktion i organisationen.

En dynamik växer fram där [organisationen](#) med tiden oavsiktligt ersätter sitt syfte med andra verksamheter, exempelvis mätningar, rapporter och utvärderingar. Dessa andra verksamheter utformas mer tillfredsställande än att genomföra syftet. Det blir mer engagerande att genomföra icke genomförande än att genomföra genomförande.

Frågor som annars skulle hanteras i [små arbetsgrupper](#) centraliseras till stormöten. Arbetsgrupper frågar stormötet eller informerar stormötet. Dessa möten fastnar i så fall i tröghet och 'information overload'.

Även konflikter som kunde ha hanterats av en mindre ansvarig grupp [centraliseras](#) till stormötet. Deltagarna dras in i alla möjliga konflikter. Eller så blir organisationen konflikträdd och konfliktundvikande.

Hur stormöten skapar funktionell dumhet

1. Stormöten är tröga för att lösa problem. Detta gör att deltagarna istället fokuserar på tyckanden och invändningar. Att inför andra tycka något stimulerar och fungerar som flykt från förverkligandet. Att tycka och påpeka saker blir attraktivare än att konstruera, bygga och genomföra.
2. Invändningar fungerar dessutom som stoppsignaler. Det går alltid att hitta en invändning. Och deltagare blir skickliga invändare. Det gör att växelspelet mellan uppfinnande, misslyckande och konstruerande stoppas och trängs undan.
3. De som invänder framställer sig som realister. Detta bygger en kraftfull mur mellan realiserande och realism. Det realistiska blir att undvika att realisera. Realiserandet pekas ut som orealistiskt.
4. Utspel och åsikter pissar in revir. Att markera position och domän blir mer tillfredsställande än att innovativt lösa problem. Domäner måste pissas in regelbundet för att inte bli otydliga. Markeringar blir ett återkommande inslag på stormöten.
5. Att vara emot varandra genererar energi, som plus och minus på ett batteri. Att bromsa och kritisera varandras förslag producerar självgenererande system. Motståndare stimulerar varandra genom att vända sig mot varandra.
6. Två parter som vänder sig mot varandra drar in övriga deltagare i dikotomin. En motsättning kan sätta igång en dynamik där den gör sig själv till huvudmotsättning. Avvikande lösningar trängs undan.
7. Två parter som vänder sig mot varandra tenderar att prata mycket och dominera diskussionen. De blir varandras motparter i en pardans. Deras gemensamma dominans är svår att genomskåda eftersom de säger emot varandra.
8. Och de två skola bli ett. Två parter som vänder sig mot varandra blir i praktiken en part, som när dansare blir ett danspar.
9. Att ersätta kreativa konflikter med motparter som vänder sig mot varandra gör att organisationen blir inlåst i vissa återkommande frågor. Organisationen stagnerar. Detta kan skapa trygghet. Stagnation får en betryggande funktion för deltagarna.

Konfliktundvikande

1. Att centralisera konflikter till stormöten blir för många grupper jobbigt. För att undvika konflikter övergår dessa till att bli konfliktundvikande. Konflikter tas inte till vara. Problem hanteras inte.
2. Konfliktundvikande kan förvandla stormöten till informationsmöten. Detta producerar "information overload". Stormötet blir organisationens flaskhals. Informerandet skapar en självgående stimulerande aktivitet som ersätter förverkligande.
3. Det gemensamma skapandet kan trängas undan av att deltagare rapporterar om rapporter. Parallellt med att arbete alltmer ersätts med redovisningar och rapporter så skapas behovet av bekräftelse. Annars skulle rapporterna producera tomhet. Stormötet blir därför ett forum där redovisningar får redovisas ännu en gång.

Utvinna kraft - fetischism

1. Konfliktundvikande kan förvandla stormöten till en trevlig stund där snälla och uppmuntrande saker sägs. Det sociala tar över.
2. Att förvandla en stor del av gruppen till publik skapar fetischistisk kraft som utvinns ur publiken. Informella och formella ledare utvinner energi från åhörarna. Energi överförs därmed från passiviserade åhörare till ledning och informella ledare. Stormöten uppfattas därmed som funktionella för ledningen.
3. Att göras till publik kan även användas av den passiva åhöraren för att utvinna kraft. Stormöten drar till sig karismatiska talare som inspirerar publiken. Inspirerandet ersätter kämpande med att förverkliga.
4. Värde kan ersättas av utvärderingar. Att få bra utvärderingar ersätter skapande av värde. Stormöten blir en arena som bekräftar utvärderingarnas resultat, eller som analyserar hur resultatet kan förbättras. Resultat av arbete ersätts med resultat i utvärderingar.
5. Skapande av värde kan också ersättas av mätande. Värdet i att bruka, skapa, samarbeta och samtala ersätts med mätande av kundnöjdhet och nöjda medarbetare. Nöjdhet tränger genom mätningar bort förverkligande. Stormötet blir ett forum där statistik förvandlas till

kraft. Det alstrar nummermagi. Nummer uppfattas innehålla kraft.

6. Eftersom energi kan utvinnas ur stormöten blir den funktionella dumheten funktionell. Varje förslag om att arbeta mer självständigt i mindre grupper motverkas kraftfullt. Och varje förslag om att grupper ska samarbeta och koordinera med varandra tolkas som att stormötena faktiskt ändå är nödvändiga. Stormötet gör sig immunt mot förverkligande arbete i mindre grupper.

Per Herngren

2017 07 22, version 0.1.1

Stormöten eller mindre grupper: bilaga 1

En utgångspunkt för den här texten är att möten är effektiva på att lösa komplicerade problem i storlek från två till åtta deltagare. För exempelvis textskrivning kan två personer vara effektivare än fem. För att uppfinna kan fem personer vara effektivare än åtta. För att upptäcka problem och fallgropar kan åtta personer vara effektivare än två.

Formeln $n(n-1)/2$ ger antalet individuella relationer i en grupp. Där n är gruppens antal. Formeln visar alltså antalet par som behöver förstå varandra och samarbeta med varandra. Hur många individuella missförstånd som behöver redas ut. Och hur många möjliga personliga konflikter som gruppen behöver hantera.

Det finns andra faktorer som skapar flaskhalsar och tröghet men något förenklat visar formeln att en grupp som går från exempelvis sju till nio deltagare fördubblar svårigheten och komplexiteten i att försöka förstå varandra, samarbeta och hantera konflikter.

Formeln blir därmed en delförklaring. I möten med fler än åtta deltagare behöver några dra sig tillbaka och bli mer tysta och passiva. Jämlikhet blir matematiskt omöjligt.

Stormöten måste producera åhörare och publik för att de ska fungera. Själva samtalet förs mellan kanske fem-sex deltagare. Ifall fler yttrar sig så sker det i

form av monologer snarare än samtal. Det är inte praktiskt möjligt att jämlikt referera till varandra. Inte heller att bolla tankar fram och tillbaka. Samtalande, tillsammans-talande, sker mellan max sju-åtta personer oberoende om gruppen har åtta, femton eller hundra deltagare.

Förutom formeln som visar antalet individuella relationer använder jag arbetsgrupper som paradigm (mönster) för att jämföra med stormöten. Arbetsgrupper som arbetar självständigt utan att mikrostyras av styrelse, ledning eller stormöte utvecklar andra arbetssätt än stormöten. Arbetsgrupper varvar planering, genomförande, problemlösning, omsorg och ömsesidig hjälp. Den växlar mellan olika typer av möten, och den varvar funderande med genomförande. Arbetsgruppen kan misslyckas eller lyckas med detta. Arbetsgruppen är inget enhetligt ideal utan bara ett hjälpmedel i analysen.

Flera av de handlingar som tas upp i kritiken av storgrupper kan få en konstruktiv funktion i mindre arbetsgrupper. Det gäller att inte förvandla kritiken till moralism eller generaliseringar.

Dynamik: bilaga 2

Dynamik innebär att effekter med tiden skapar oväntade effekter. Förutsättningarna förändras. Det som är dynamiskt måste begripas historiskt, över tid. Det som gällde igår gör att något annat gäller idag. Förutsättningarna förändras. Nya förutsättningar skapar effekter som gör att de nya förutsättningarna snart inte heller gäller, inte på samma sätt. Samma sak kan alltså få olika effekter över tid.

Dynamisk analys ska därför inte blandas ihop med helhetsförklaringar eller statiska förklaringar eller linjära förklaringar.

Funktionell i systemteori: bilaga 3

Funktionell i systemteorier syftar på återkommande handlingar, händelser, relationer, platser och saker som är med och återskapar delar av en organisation. Eller som återskapar delar av ett fenomen eller ett system.

Det funktionella är det som inte är avsiktligt. Funktionellt skiljer sig därför från instrumentellt handlande där effekten är avsiktlig och planerad. Funktioner är

inte uttänkta. Exempelvis kan gemensamma fikapauser på en arbetsplats få funktionen att lösa problem, konflikter, sprida idéer och färdigheter.

Ifall organisationen medvetet organiserar fika för att lösa problem och konflikter blir fikat istället instrumentellt, inte funktionellt.

Instrumentalism och dess funktion

Instrumentella handlingar kan få en funktionell funktion i en organisation. Funktionell dumhet skulle delvis kunna förklaras med ensidigt fokus på instrumentella avsikter. Istället för att förverkliga så fokuserar organisationen på handlingar som ska sätta igång en kedjereaktion som förhoppningsvis uppnår målet i framtiden.

För teorin kan detta bli förvirrande. Skulle det instrumentella kunna vara samma sak som funktion? Nä, det gäller att skilja på funktionen med det instrumentella från instrumentalism. Instrumentella handlingar får alltså oavsiktliga konsekvenser. Instrumentella handlingar är till stor del icke-instrumentella. Detta kan leda till att det funktionella och det instrumentella ofta får motstridiga konsekvenser. Trots att det är samma handling. En viss avsikt får en helt annan funktion. Funktionell dumhet är ett typexempel på detta.

Förklara funktion i organisationer

Funktionella händelser orsaksförklaras ibland med funktionell effekt: att dess funktion i organisationen är orsaken till att de existerar.

Talcott Parson som var det stora sociologiska namnet inom strukturfunktionalismen under femtiotalet förklarade funktion med funktionen för helheten (organisationen, samhället).

Men att förklara funktioner utifrån en helhet blir en mystisk instrumentalism. Skulle det finnas någon mystisk intelligent kraft i system och organisationer som genererar funktioner som är bra för organisationen? Skulle organisationer ha sina egna gudar som ser till att det går bra för organisationen? Eller skulle det existera en omedveten högre intelligens i organisationer som vet vad som är bra för organisationen?

Funktion som resonans

Istället för att tänka helhet kan det vara mindre mystiskt att undersöka hur olika saker och händelser börjar dansa med varandra. Dansen skapar en form av gravitation, en dragkraft som drar till sig mer dansande. Och dansen fortsätter. Denna dans och puls får funktioner som drar iväg med organisationen. Detta kan vara bra eller dåligt för organisationen. Eller så omvandlas organisationen till något annat. En revolution sker.

Funktionella händelser skapar egna värden. Dessa värden kan dra med deltagare och grupper i organisationen. "Det var ett trevligt samtal! Hinner du vara med på eftermiddagsfikat? Jag köper nybakade bullar i bageriet." Goda bullar och trevligt sällskap kan få oväntade effekter för en organisation.

Luhmann och sociala systemteorin

Funktionalisten Niklas Luhmann började på sextiotalet kritisera mysticismens kring Talcott Parsons tro på helheten och vad som var bra för helheten. Luhmann förklarade istället funktion främst med hur system producerar skillnad från andra system. Och skillnad från sin omgivning.

Hur blir system självskapande? Hur rör sig danspar på dansgolvet utan att krocka, blanda ihop sig och upplösas som par?

Luhmanns systemteori undersöker hur system kan bli självständiga. Vad är det för funktioner i system som skyddar det från extern information och påverkan?

Hur kommer det sig att organisationer lever sina egna liv istället för att påverkas av andra organisationer? Det är det som Luhmanns sociala systemteori förklarar, eller försöker förklara.

Hans systemteori blir därmed också en hjälp att förstå hur regeringar, parlament och företag skyddar sig från påverkan från aktivister och solidariska organisationer.

Dysfunktionell

Att skilja på dysfunktionell och funktionell kan göra att analysen missar att det dysfunktionella ofta är funktionellt. Det får en funktion i organisationen. Det

blir lätt att analytikern omedvetet blandar in åsikter och tyckanden i ordet dysfunktionell. Det återskapar en mystisk, rationell helhet. Ett högre rationellt syfte i systemet.

Dysfunktionell kan dock användas som en kritik. Kritiken blir då en intervention i organisationen. En intervention som kan få en egen funktion. Kritikern kan påpeka att:

1. en funktion i en organisation drar iväg med organisationen så den blir något annat än vad den är till för.
2. en funktion kan blir självdestruktiv för organisation. Den gör att organisationen kollapsar.

Feministisk kritik mot stormöten - bilaga 4

"Under sjuttio-talet ifrågasatte exempelvis Barbro Backberger från Grupp 8 stormötesformen, som hon menade 'var den mest odemokratiska form man kunde ha för det var bara de som kunde ta för sig som dominerade och styrde debatten'". (Karin Milles, "Från maninnor till cyborger: Hur feminister har skaffat sig språklig makt", [Linnéuniversitetet](#), 2017.)

Referens

Mats Alvesson, André Spicer, "A Stupidity-Based Theory of Organizations", *Journal of Management Studies*, Volume 49, Issue 7, November 2012, p 1194-1220.

Mats Alvesson, André Spicer, *The Stupidity Paradox. The power and pitfalls of functional stupidity at work*, Profile Books Ltd, 2015.

Roland Paulsen, *Vi bara lyder: en berättelse om Arbetsförmedlingen*, Atlas, 2015.

Niklas Luhmann, *Social Systems*, Stanford University Press, 1995.

Per Herngren, [Texter om funktionell dumhet](#).

Per Herngren, [Funktionell dumhet](#), 2014.

Per Herngren, [Skicklig inkompetens](#), 2008.

Per Herngren, [Bortom styrmodeller](#), 2010.

Per Herngren, [Postreformism](#), 2016.

Omedveten frånvaro

När saker och problem gör sig närvarande fångas vi gärna i nuet. Nuets fängelse byggs effektivt av information, av upptagenhet och av vad vi borde göra. Galler för fångenskapen bygga med tvånget att hänga med, och med tvånget att förhålla sig till det som är aktuellt. Det som kallas [samtidsslaveri](#).

Saker och ting som fungerar blir frånvarande. De blir självklara. De bara finns där. När vi fungerar tillsammans med andra blir även vi själva frånvarande för oss. När jag släpper loss i salsa och bachata glömmer jag mina fötter. Om jag plötsligt blir medveten om mina fötter tappar jag takten. För att jag ska kunna dansa behöver jag bli omedveten om alla tusentals rörelser som mina muskler och leder utför i varje takt. Och jag behöver förhålla mig omedveten till de detaljerade och komplexa rörelser som utförs av andra dansare runt omkring mig. (Se [Heideggers hammarfilosofi](#).)

När vi samtalar drar det som andra säger iväg med oss. Samtalet får oss bort från vår upptagenhet med vad vi själva vill ha sagt. När vi istället blir fixerade vid vad vi vill få sagt ramlar vi över i monolog och föreläsning. Samtal blir innovativa och nyskapande när vårt budskap blir frånvarande.

Att kunna snarare än att veta

Kunskap och träning handlar mycket om att bli omedveten. När kunskapen verkligen sätter sig blir de olika momenten frånvarande. När något inte längre fungerar blir det närvarande. Felet tränger sig på. Vi hittar förhoppningsvis felet, rättar till det och så kan det bli frånvarande igen.

Vi använder olika sätt för att befria oss från nuets fångelse. Nedanstående frånvarometoder är bara en lista på vanliga tekniker, de ska inte ses som fix, enkla lösningar eller goda råd. Skriv gärna en kommentar och fyll på listan.

Frånvaro-metoder för att befria oss från nuets fångelse

1. Leva "som om" snarare än "för att".
Göra saker *som om* de är bra i sig, inte *för att* de ska göra saker och ting bättre senare.
2. Leva i tro och hopp. Och undvika optimism, pessimism och annan fixering vid resultat.
3. Undvika tvånget att förstå och begripa.
4. Skydda sig mot krav på att vara duktig, smart och medveten.
5. Sluta röra sig i riktningar som ska leda till lycka, lyckat resultat och mål. Undvika att skapa sig målbilder av framtiden.
6. Träna. All träning kan begripas som övning i att bli omedveten, i att omedvetandegöra. När träningen sätter sig behöver vi inte längre tänka på det. När träningen inte fungerar behöver vi tillfälligt bli medveten om vad som är problemet så vi kan rätta till det. Och sedan behöver vi glömma det igen för att få det att fungera igen.
7. Ignorera småproblem och småsaker som gör sig närvarande.
8. Hoppa över information i texter. Och istället fångas av berättelser.

Boka kurs

Beställ [träning i ickevåld och civilkurage till er organisation.](#)

Hur övar vi så kunskapen sätter sig i kroppen snarare än huvudet?

9. Undvika att gå på alltför många föredrag.
10. Sluta lyssna när chefer eller folk kommer med kända råd eller om de försöker mikrostyra.
11. Göra ett bra jobb. Använda sina färdigheter och strunta i "resultat" och att "hinna med".
12. Släppa kontrollbehovet över sig själv, människor och saker som tränger sig på och gör sig närvarande.
13. Undvika att göra sig själv närvarande. Och istället låta sig dras med av roligare saker än sig själv och sin egen upplevelse.
14. Kämpa och göra motstånd för att det är rätt och bra. Undvik att tänka "effekt". Fångas inte av kontrollbehovet.
15. Undvika att värdera och utvärdera. Göra något värdefullt istället. Skapa värde.
16. Dras in i självgående puls istället för att ständigt planera och tänka på vad som behöver göras. Pulser kan vara rutiner, institutioner, traditioner, promenader, danser och ritualer.
17. Undvika enstaka arrangemang som måste planeras varje gång: så som events, kampanjer, projekt och manifestationer. Och istället låta sig dras med av det återkommande.
18. Undvik att göra framtiden eller dåtiden närvarande i nuet genom alltför mycket grubblande.

19. Acceptera att vi inte behöver acceptera våld och förtryck. Härskande och övergrepp ska inte accepteras, det innebär dock inte att det måste fånga oss i en reaktiv motdans. Att vara reaktiv är att låta motparten leda oss.
20. Undvik trots, protester och att vara emot. Negerandet gör det som negeras närvarande. Nejet åkallar det som nekas.
21. Träng undan våld och förtryck med det liv vi vill leva tillsammans. Med varandra kan vi börja leva de samhällen vi vill ha. Låt omsorg och gemenskap tränga undan ondska och våld. Ta plats utan att försöka kontrollera platsen.
22. Betrakta glittrande hav, darrande löv eller andra former av brus som inte kan redas ut eller förutses. Låta sig uppfyllas av det okontrollerbara.
23. Lära sig filterfunktionerna för mejl, mobil och sociala medier.
24. Stänga av ljudliga och visuella meddelanden i realtid. Inte låta datorn eller mobilen plinga. Inte bli slav under påminnelser. Gör motstånd mot "smart teknik" som kräver uppmärksamhet.
25. Låt irritationer få bli löv som blåser iväg. Fångas inte av de dumma och elaka, av troll vill klubba ner andra. Låt oss ha tillit till att någon prinsessa kommer att rädda oss från draken.
26. Lämna över. Dela. Bli del av något

större istället för att göra saker
själv.

27. Våga ha tråkigt. Våga vara nere.
Våga vara sur.

28. Bejaka lathet, slöhet och lättja. Ta
en tupplur då och då.

Per Herngren

2014 03 16, version 0.2

Referens

[Börja inte med dig själv - Heidegger](#)

[Samtidsslaveri hindrar politisk förändring](#)

['Upptagen' som flykt från befrielse: Fromm](#)

[Information hindrar tänkande: Erich Fromm](#)

[Aktiverar och avaktiverar aktivism: politisk rastlöshet](#)

Hartmut Rosa, *Acceleration, modernitet och identitet Tre essäer*, Daidalos, 2014.

Fakta som flykt från befrielse - politik som träning

Otto: Det är lätt att tro att kunskap är något vi förvärvar och förvarar i vårt inre. Vi lär oss något, sedan kan vi det; -"Jaha, nu vet jag det." Men många typer av kunskap är en kontinuerlig improvisation, där förutsättningarna förändras hela tiden och vi måste ständigt träna. Vad är relationen mellan träning och kunskap? Hur blir vi bättre på motstånd?

Per: Hmm, vetande görs gärna till flykt från kunskap. Kunskap ersätts med att veta. Känna till. Vara informerad. Vara medveten och upplyst. *Vetandet* blir träning i att vara åskådare istället för deltagare.

Kunskap är mer beroende av träning än att veta och vara informerad. En kompis vet "allt" om italiensk fotboll, men hen kan inte spela italiensk fotboll. Flera av de som spelar italiensk fotboll vet antagligen mindre än min vän. Men de kan spela.

Skolor och universitet fastnar ibland i överföringspedagogik. Information och vetande ska överföras från läroböcker och lärare in i studenter och elever. Eleverna görs till arkiv. Men varför då? Vad är det för fel med att förvara information i böcker och på internet? Hjärnan behöver vi använda till annat.

Politik som överföring av fakta

Även politisk aktivism tenderar att ramla in i överföring. Överföring av fakta och information ersätter testande och experimenterande med nya system. Fakta ska föras över till så många som möjligt. Helst till sådana som för vidare informationen till andra. Sådant fokus på vetande genererar informationsöverflöd och informationsstress. Vetandet blir hinder för politisk förändring.

Så som universitet och skolor ibland använder fakta som flykt från kunnande kan även aktivism fly in i fakta och information. Fakta blir flykt från befrielse.

Medvetandegörande är en del av medelklassens produktion av sig själv. Medelklassen skapar sig själv genom att vara medveten – till skillnad från över- och underklass. Ekologiska kläder, fairtradechoklad, klimatsmart resande, Palestina, Afrika, hbtq, utnyttjas för att producera medelklass, medvetna om vad det är som pågår. Upplysta som gärna upplyser de oupplysta.

Politik som träning

För Mohandas Gandhi var ickevåldsträning en nödvändig del av samhällsförändring. Samhällsförändring består av träning och experimenterande. Vi tränar politisk förändring. Träning

Boka kurs

[Beställ ickevåldsträning till er organisation.](#)

är inte ett instrument för politisk förändring, träning leder inte till politisk förändring. Träning är politisk förändring. Politisk förändring är att lära av varandra: härma och uppfinna, pröva och öva.

Hur blir träning i ickevåld och civilkurage del av organisationens arbete och liv?

Politisk förändring är inte väsensskilt från fotbollslag, salsadansare eller teatergrupper. Politik är övning, övning och ännu mer övning. Och det är övning i samspel, inbördes hjälp, inte övning i att själv bli duktig.

Per Herngren och Otto von Busch

2014 08 12, version 0.1

Texten är ett utkast till boken *Mode & Motstånd* av Otto von Busch och Per Herngren (Korpen, 2016).

Information hindrar tänkande - Erich Fromm

Tänkandet befrias genom att bli olydigt, menar socialpsykologen Erich Fromm. Det fria tänkandet är aktivt skapande. Och skapande är att uppfinna, att göra saker och ting annorlunda, inte som det brukar vara.

Det fria tänkandet gör sig olydigt mot auktoriteter och normer, mot det normala och mot sunt förnuft, och även mot sina egna upplevelser och erfarenheter. Tänkandet blir märkligt och queert snarare än självklart.

Information som vidskepelse

Aktivism frestas – som ibland universitet, utbildning och journalistik – att fastna i vad Erich Fromm menar är vidskepelse kring information. Föreställningen att

mer information och fakta skulle få oss att begripa världen bättre och att mer information dessutom skulle leda till politisk förändring skapar vidskepelse. Skepelse är ett gammalt svenskt ord för skepnad. Överflöd av information får oss att uppfatta skepnader.

"methods used today which in effect further discourage original thinking. One is the emphasis on knowledge of facts, or I should rather say on information. The pathetic superstition prevails that by knowing more and more facts one arrives at knowledge of reality." (Escape from freedom p 214)

Fixeringen vid information blir, enligt Fromm, en flykt från befrielse. Istället för att genom olydnad befria varandra från auktoritet, konformism och härskande slösar aktivister tid på att läsa och sprida information.

"Hundreds of scattered and unrelated facts are dumped into the heads ...; their time and energy are taken up by learning more and more facts so that there is little left for thinking." (Escape from freedom p 214)

Information och fakta som flykt från befrielse

Erich Fromm skrev sin bok om hur vi så gärna flyr olydnad och befrielse redan 1941, men boken är egentligen mer aktuell idag. Spridande av information på Facebook, tv och i tidningar fångslar aktivister i ofantliga mängder av fakta. Information blir ett sätt för aktivister att passivisera varandra, i tron att de egentligen engagerar varandra.

Resultatet blir antingen en cynisk maktrealism som är skeptisk mot grupper försök att faktiskt förverkliga befrielse. Denna cynism vänder sin frustration mot ledare, regeringar och andra aktivister. Den sprider avslöjande information om enskilda ledare, även från andra radikala grupper.

Eller så blir resultatet istället en entusiastisk idealism som gärna berättar succéhistorier om hur de fått träffa olika ledare, ex i Almedalen, som faktiskt lyssnade på vad de hade att säga. "Ifall bara vår information når fram så ..."

Båda dessa grupper använder information för att fly befrielse, fly olydnad. Informationen döljer lydnaden.

"The individual feels helplessly caught in a chaotic mass of data ... The result of

this kind of influence is twofold: one is a scepticism and cynicism towards everything which is said or printed, while the other is a childish belief in anything that a person is told with authority." (Escape from freedom p 226)

Fakta som antiteori

Tron på fakta avfärdar tänkandet. Tänkandet ersätts med registrering av fakta. Tänkandet reduceras till att bedöma ifall fakta är sant eller falskt. Tänkandet banaliseras. Svåra resonemang och komplexa teorier avfärdas som osakliga.

"The scientist has to approach facts with sterilized hands as a surgeon approaches his patient. The result of this relativism, which often presents itself by the name of empiricism or positivism ..., is that thinking loses its essential stimulus - the wishes and interests of the person who thinks; instead it becomes a machine to register "facts". (Escape from freedom p 214)

Per Herngren

2013 09 05, version 0.1.1

Referens

Erich Fromm, *Escape From Freedom*, New York: Henry Holt and Company, 1941, Owl Books Edition 1994.

Erich Fromm om fakta som vidskepelse

"I want to mention briefly some of the educational methods used to-day which in effect further discourage original thinking. One is the emphasis on knowledge of facts, or I should rather say on information. The pathetic superstition prevails that by knowing more and more facts one arrives at knowledge of reality. Hundreds of scattered and unrelated facts are dumped into the heads of students; their time and energy are taken up by learning more and more facts so that there is little left for thinking. To be sure, thinking without a knowledge of facts remains empty and fictitious; but "information" alone can be just as much of an obstacle to thinking as the lack of it." (Escape from freedom p 214)

Demonstration är också direkt aktion

Problemet med demonstrationer är knappast att de inte skulle ha någon effekt eller att de har alldeles för liten effekt. Här har jag ofta tänkt fel. Problemet med demonstrationer är snarare att de har väldigt stor effekt.

Demonstrationer förverkligar yttrandefriheten

Demonstrationer är lika mycket direkt aktion som plogbillsaktioner, kooperativ eller fair trade. Demonstrationer förverkligar. Exemplets makt har en kraftfull effekt i demonstrationer såväl som när Greenpeace proppar igen avloppsrör.

Demonstrationer är en moralisk inbjudan att följa exemplets makt. Moralen i demonstrationer är: Yttra dig! Säg din mening!

Manifestationer förverkligar manifesterandet. Demonstrationer förverkligar rätten att yttra sig. När yttrandefriheten hotas är demonstrationen viktig för att förverkliga den.

Problemet blir när små eller stora manifestationer långt tidigare redan förverkligat yttrandefrihet. Då återskapar demonstrationer den rådande ordningen. Återskapandet av yttrandefriheten blir en flykt från att förverkliga andra ordningar - ordningar som skulle kunna tränga undan och ersätta exempelvis krigets ordningar (transporter, kommunikationsledningar, vapen, banker och pensionsfonder som investerar i vapen).

Direkt aktion är dragkraft snarare än på-verka

Ett ensidigt demonstrerande får en enorm symbolisk kraft. Denna kraft är magnetisk. Den drar åt sig de knappa resurser som faktiskt skulle kunna tränga undan och ersätta förtryck. På många platser runt om i världen drar demonstrationer tills sig tusentals gånger fler människor än civil olydnad och konstruktivt förverkligande av nya ordningar.

Den magnetiska kraften i handlingar och aktioner kommer till stor del från exemplets makt. Demonstrerandet demonstrerar demonstrerande. Följ vårt exempel, säg din mening. Uttala din åsikt. I proteströrelser gör sig demonstrationer till den stora METODEN. Den som ska skapa förändring. Andra politiska verksamheter får svårt att konkurrera med demonstrationer. De avstannar eller går på sparlåga.

Knappa resurser dras undan från solidaritet, feminism, ickevåld. Resurser som skulle vara tillräckliga för att stoppa sexuella övergrepp, krig och förtryck. Problemet är inte att vi är för få, problemet är vår lydnad. Åtminstone ifall tänkandet kring civil olydnad av plogbillar, Thoreau och Gandhi stämmer.

Ensidig olydnad

Ensidig civil olydnad, eller ifall plogbillarna ensidigt hamrade på vapen, utan lagliga dialoger och samtal vore lika absurt som ensidigt manifesterande och demonstrerande. Ensidig olydnad skulle få alltför stor kraft precis som alltför ensidigt demonstrerande.

Ensidig olydnad symboliserar elitism, att man har svaret och inte behöver gå i dialog med övriga befolkningen, att man ställer sig över andra medborgare. Ensidig olydnad undergräver därmed demokratin. Precis som ensidig lydnad undergräver demokratin.

Just ensidigheten är i sig en direkt aktion som får symbolisk kraft (=politisk kraft). Ensidighet tränger undan uppfinnandet och mångfaldigandet av metoder. Ensidigheten hindrar kreativitet och innovation.

Makt är lika med lydnad

Makt är lika med lydnad. Det är utgångspunkt för Gandhis och Thoreaus civila olydnad. Problemet är lydnad. Och problemet är de verksamheter som genom exemplets makt får oss in i en praxis av lydnad till förtryck och krig.

Det finns givetvis andra politiska föreställningar som inte betonar lydnaden. Istället kanske man pekar ut att problemet är för lite information eller att ledarna är oupplysta. Eller så tror man att det behövs opinion. Det finns kanske en föreställning att den mystiska "opinionen" har effekt på makthavare. Dessa tänkesätt brukar inom vänstern kallas för idealism, att det är medvetande och

tankar som förändrar världen.

Marx tänkte sig att det var en växelverkan mellan överbyggnad och den materiella praxisen. Idéer har i sig själv ingen större effekt. Inte själv. Detta ska inte tolkas som ett förakt för idéer. När idéerna eller demonstrationerna är med och bidrar till jämlik fördelning av makt och resurser är det ju bra. Marx kritiserar snarare övertron på informationens och idéernas makt, att medvetande föregår politisk förändring. Idag ersätts "medvetande" gärna med fakta och information. Bara opinionen eller makthavarna får fakta och rätt information så får vi en bättre värld.

Här tror jag Judith Butlers skrifter, speciellt *Bodies that Matter*, samt Michel Foucaults, och även Pierre Bourdieus (speciellt boken om mannens makt) är viktiga för att begripa hur förändring går till. Dessa nutida forskare hjälper oss att förstå Gandhis och Thoreaus sätt att vända upp och ner på den idealistiska synen på hur man förändrar samhället. Idéer och materialiserande är sammanvävt. För alla dessa är idéer och materialiserande mer sammanvävt än för Marx' dialektik mellan bas och överbyggnad.

Revolution är inte härskarnas uppgift

Grupper och organisationer materialiserar ordningar. Det går sällan att reducera grupper till rena offer för någon central ledare. Att peka ut en ledare och offergöra folk kamouflerar hur makt är samarbete och lydnad. Det pågår just nu en intressant diskussion bland plogbillsbillsgrupper om offergörande. Utanför plogbillarna är motsvarande diskussion kanske främst känd genom den feministiska kritiken från Judith Butler mot delar av radikalfeminismen. Hon kritiserar en viss tidig feministisk praxis som pekar ut kvinnor som offer och hjälplösa. Vilket skulle innebära att det är männens ansvar att befria kvinnorna. Logiken i hennes kritik tror jag liknar Thoreaus kritik mot den lydiga protesten: Varför kritisera förtryckarna för att det inte sker en revolution? Detta ska inte tolkas som ett förnekande av offer eller av hjälplöshet. Men som grupper är feminister eller arbetare eller fredsaktivister tillräckligt många för att skapa förändring, om de tillsammans bryter lydnaden.

För Thoreau var två frågor aktuella: Varför gör vi inte revolution? Varför stoppar vi inte USAs krig mot Mexiko.

Nej, men regeringen vill inte göra revolution.

Nej, regeringen vill inte stoppa kriget.

Dessa vara tydligen de svar som många gav i mitten på artonhundratalet. Då lyfter Thoreau fram att de som vill förändring inte kan skylla på motparten. Motparten är ju just en motpart. Motståndsgupper kan knappast låta de som inte bryr sig eller de som bekämpar en bestämma om de ska göra revolution. Frågan är snarare hur vi bäst gör revolution? Frågan är hur vi skapar förändring så att förtryck och våld drastiskt minskas?

Vi kan aldrig skylla ifrån oss på de som tjänar på att behålla makten. Eller på rebeller som kastar sten. Eller på att media förlöjligar oss. Problemet är alltid internt. Hur kan vi tillsammans stoppa våldet, förtrycket, kriget?

Kapitalism är direkt aktion

Kapitalismen har på sitt sätt förverkligat det tänkesätt som Thoreau lyfter fram. Coca Cola skyller aldrig på Pepsi för att Coca Cola inte säljer så bra. Frågan är hur företaget ska ta ut så mycket vinst som möjligt av andra. Samtidigt som andra företag också försöker ta ut vinst på liknande produkter. Problemet för Coca Cola är hur de kan sälja bättre än Pepsi så de inte förlorar makt (marknadsandelar). Man ser hela tiden till att använda sina begränsade resurser maximalt. Man utvärderar varje del av sin organisation på ett kritiskt sätt. Man förverkligar sin analys i maskiner, organisationer och försäljning. Ensidigt tyckande skulle inte producera någon Coca Cola. Att skylla på andra skulle inte heller producera någon Coca Cola. Kapitalismen visar oss hur effektivt direkt aktion är.

Per Herngren

2001, version 0.2.1

Bilaga: Thoreau bortom individualism

Thoreau formulerar sig ganska individualistiskt kring civil olydnad. Problemet är inte regeringen utan de som protesterar men ändå lyder. Utifrån ett förslag bland plogbillsgrupper om att inte peka ut individer skulle man kunna modernisera Thoreau kanske så här: Problemet är inte de mäktiga eller de som motarbetar rättvisa och demokrati. Problemet är snarare ensidigt

protesterande som inte drar undan den lydnad som upprätthåller krig och förtryck.